

דפנות סוכה העשויים מן 'פיל'

מרן הגאון הקדוש בעל "התכלת" מראדזין זי"ע

מכוון לתירוצו של הגאון בעל "נודע ביהודה" בחלום הלילה

ז"ל הגמרא במסכת סוכה (דף כג ע"א):

"עשאה לבהמה דופן לסוכה, רבי מאיר פוסל, ורבי יהודה מכשיר. שהיה רבי מאיר אומר, כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי וכו'.

"מאי טעמא דרבי מאיר? אביי אמר, שמא תמות (רש"י: שמא תמות הבהמה ביום טוב ותיפול, ואין כאן דופן, ונמצא בטל ממצוות סוכה). רבי זירא אמר, שמא תברח'.

ממשיכה הגמרא ומסייגת את הפסול של רבי מאיר:

"בפיל קשור (דליכא למיחש שמא יברח), כולי עלמא לא פליגי (בין לאביי ובין לרבי זירא מכשיר רבי מאיר, רש"י), דאי נמי מיית וייפול, יש בנבלתו עשרה (כשיעור גובה דופן סוכה, מכיוון שפיל הוא חיה גדולה). כי פליגי, בפיל שאינו קשור. למאן דאמר שמא תמות, לא חיישינן (שמא יישאר הדופן אחר מיתתו פחות מעשרה טפחים), למאן דאמר גזירה שמא תברח, חיישינן. (=עכ"ל הגמרא)

וראו עוד בדברי הגמרא שם, תוספת של סייגים בעניין. וכן נפסק להלכה, בשלחן ערוך הלכות סוכה סימן תר"ל, שעושים מחיצה לסוכה מבעלי חיים עצמם, בתנאים מסוימים.

*

והנה ידועים הם דברי הגמרא (שבת כח:) שישנו תנאי המחייב לעשות את רצועות התפילין מן עור של בהמה טהורה בלבד.

וזה לשון הגמרא (שם):

"תני רב יוסף, לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד. למאי הלכתא? לתפילין. תפילין בהדיא כתיב בהו "למען תהיה תורת ה' בפיהך"^א - מן המותר בפיהך! אלא לעורן (=עור דפוס שלהן שהכתבים של פרשיות מונחים בו, דהאי לאו מ'למען תהיה... נפקא, דהא לאו תורה כתיב ביה, רש"י). והאמר אביי, שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני? (וכיוון דאות של השם נכתב בקמטין שלו 'מותר בפיהך' בעינן ומקרא נפיק, רש"י). אלא לרצועות". (=עכ"ל הגמרא)

^א שמות יג, ט.

וכתב בעל "מגן אברהם" להלכה², שלא במצוות תפילין בלבד הדברים אמורים, שיהיו הם נעשים מדבר כשר ומן המותר בפיו דווקא, אלא אף בשאר מצוות עשה שבתורה קיים תנאי כזה, שהם צריכים להיות עשויים מחומר המותר בפיו. ולכן אף במצוות כמו תפילין, מזוזה ועוד, ישנה החובה לעשותן מבהמה טהורה, היינו לעשות את הבתים והרצועות מעור של בהמה טהורה, או הציצית מגיזת בהמה כשרה. והטעם, לפי שהוקשו כידוע כל המצוות שבתורה אל תפילין, כפי שמוכח מדברי הגמרא במסכת קידושין³, שכשם שתפילין מצוות עשה שהזמן גרמה ונשים פטורות ממנה, אף בכל המצוות שהזמן גרמן. והכי נמי כל המצוות כלולות בתורת ה' בפיו. אי לכך, בכל המצוות שבתורה צריך 'מן המותר בפיו' דווקא⁴.

והנה בתשובות 'נודע ביהודה' מהדורה תניינא⁵ מצינו תשובה הלכתית מאת בנו של הגאון בעל נודע ביהודה, הוא הגאון רבי שמואל לנדא זצ"ל שישב על כיסא אביו בעיר פראג, ובה הוא דן בארוכה בנושא דין 'מן המותר בפיו' בשאר המצוות, כאשר במהלך תשובה זו הוא מתאמץ לסתור את פסקו של בעל 'מגן אברהם' ומשתדל להוכיח, כי 'מן המותר בפיו' זהו דין שמוגבל רק לחלק מן המצוות שהן מגיעות בצורת 'כתב קודש' כדוגמת מצוות תפילין ומזוזה, אבל בשאר המצוות שבתורה שאין בהן זיקה ל'כתב' אין נאמרת כלל הלכה זו.

בין יתר ההוכחות שמביא הגאון לדבריו אלו, יש לו ראיה מן הגמרא הנזכרת למעלה, כאשר מתוך דברי הגמרא עולה בבירור שאין הגבלה על עשיית דופן לסוכה אפילו מפיל! והרי דופן סוכה הנו חלק ממצוות סוכה ומהווה תשמיש של מצווה, ופיל הריהו חיה טמאה, ואיך אפשר לדון על הכשר פיל לדופן של סוכה?! אלא בהכרח לדבריו, שאין להשוות כל תשמישי קדושה או מצווה לתפילין, ואף שבתפילין בעינן שיהיו מעור בהמה טהורה, בשאר מצוות שאינן כתפילין ואינן קשורות לכתב קודש, אין הכרח שיהיו מן המותר בפיו דווקא. לכן הגמרא שפיר דנה על העמדת פיל כדופן לסוכה, בהקשר לעשיית דופן מבעלי חיים.

והנה לכאורה קושיית הנודע ביהודה אינה קשה כל-כך, מכיוון שיש לחלק בסברה בין סכך של סוכה לדפנות של סוכה, כי בסוכה עיקר המצווה הוא הסכך, ובהם שייך הדין של 'מן המותר בפיו' כמו בכל המצוות (אלא שבסכך אין אנו צריכים לדין זה, כי בלאו הכי אין כשר בו דבר מבעלי חיים רק דבר שגידולו מן הארץ), אבל דפנות הם רק בגדר הכשר מצווה, ומכיוון שהם רק הכשר מצווה לא שייך בהם דין 'מן המותר בפיו' אף לשיטת 'מגן אברהם'.

אבל מרן זללה"ה בספרו 'עין התכלת'⁶ מזכיר שאף הוא נשאל על כך, והוא השיב כי תירוץ זה לדברי נודע ביהודה אינו נראה בעיניו כלל, מכיוון שבוודאי דפנות סוכה הם עצמם מצווה, כפי שמסביר גם בעל 'נודע ביהודה' עצמו שם שדפנות סוכה נלמדים מן הפסוק שבתורה 'בסכת בסכת בסכות', ומשם נלמד כל שיעור ומניין הדפנות, אם כן דפנות סוכה מצווה הם

² שולחן ערוך אורח חיים, סימן תקפ"ק ג.

³ קידושין לה, א.

⁴ עיין בביאור דברי 'מגן אברהם' בספר 'מחצית השקל', שם שהאריך בזה.

⁵ אורח חיים, סימן ג.

⁶ עמ' רמט.

⁷ סוכה ו, ב.

בדיוק כמו הסכך עצמו, ולכן שייך לכאורה גם בהם דין 'מן המותר בפיק'. ממילא חוזרת למקומה קושיית והוכחת 'נודע ביהודה' מדפנות סוכה מפיל קשור, שמוכח מזה לכאורה שבשאר מצוות אין דין מן המותר בפיק.

וכן הביא בספר **'שדי חמד'** (מערכת הלמד כלל פ"א) לנסות ליישב כך את קושיית הנודע ביהודה בשם ספר **'ארחות חיים החדש'** בשם ספר **'פתחי תשובה'** (איסרלין), המנסה לחלק בין דין הסכך לדין הדפנות, כשם שהננו מוצאים שאין פוסל בדפנות סוכה דין 'כדרך גדלתן' הפוסל בשאר מצוות ע"ש. **והוא בעצמו כותב על כך:**

"ובענייני איני מבין דחיה זו, דנהי וודאי דעיקר הסוכה הוא הסכך ולא הדפנות, ודפנות לא מקרו סוכה, מיהו וודאי מכלל המצווה דאורייתא הם, ואי פשיטא לן דעל כל דיני התורה נאמר 'מן המותר בפיק' כדאמר מרן הרב 'מגן אברהם', היה לנו לפסול לדופן סוכה את הפיל שהוא טמא. אלא מוכח דלא נאמר דין זה על כל מצוות שבתורה, ואין בדחיית הרב הנ"ל כדי שביעה. עכ"ל הרב 'שדי חמד', שם.

*

לאור כל זאת כותב מרן זללה"ה בספרו **'פתיל תכלת'** ליישב את קושיית **'נודע ביהודה'** מפיל קשור בסוכה, באופן אחר לגמרי, בעניין שאין מן הגמרא הנ"ל שום ראיה כנגד יסוד בעל **'מגן אברהם'** בדין 'מן המותר בפיק' שהוא קיים לדבריו אף בשאר המצוות.

^ח א"ה: הנה מצאתי ראיתי בפירוש **'משנת אברהם'** על **'ספר חסידים'** מהג"ר אברהם אהרן פרייס ז"ל ממונטריאל שבקנדה, מתלמידי הגאון בעל 'אבני נזר' מסוכטשוב, שכתב להקשות על סברה זו שאותה מצא בדבריו בנודע ביהודה בעצמו, **וז"ל:**

"ולי פלא על הגאון רבי שמואל לנדא בתשובה הנ"ל בנוב" תנינא, שמדמה שופר לדפנות של סוכה הואיל והדפנות ילפינן מקראי, והלא מפורש ברש"י במשנה דסוכה דף י"ב ד"ה וכולן כשרין לדפנות, דכל סוכה הכתוב סכך משמע, דדופן לא איקרי סוכה, ודנפקא לן דפנות מבסכת בסכת בסוכות, מיתורא דקרא ילפינן ולא ממשמעותיה, הלכך סוכות תעשה באספך מגרנך ומיקבך אסככה הוא דקאי". עכ"ל רש"י.

"וסברת הדבר הוא, דאין חיוב לעשות מחיצות, אלא גם בית העומד לדירה כל השנה ומחיצותיו כשרות לסוכה, כדאמרין גבי תקרה שאין עליה מעזיבה (דף). והמצווה שציוותה התורה לעשות הוא בסכך, ודומה למה דאמרין 'הואיל אם מצא קצור אינו קוצר (בעומר) אין קצירתו מצווה'. ממילא אין דמיון ממחיצת סוכה לתפילין שנאמר איתקש כל התורה לתפילין' וכו' (=עכ"ד 'משנת אברהם' בעמ' רלד, שם).

ונראה שאין מכאן סתירה ופרכה על יסוד הנזכר, שהמחיצות הם חלק ממצוות סוכה, וכוונת רש"י רק לומר שדין הנלמד מן הפסוק במצוות סוכה, שצריך שיהא הסכך מפסולת גורן ויקב כדכתיב 'חג הסוכות תעשה לך באספך מגרנך ומיקבך', וכן דין שצריך להיות עשוי לשם סוכה כמו שכתוב 'חג הסוכות שבעת ימים לה', כל אלה נאמרים רק על הסכך שעל שמה נקראת סוכה, ולא על הדפנות. אבל פשיטא שגם הדפנות בכלל סוכה הם, אף שאינם צריכים להיות מיוחדים לשם סוכה. וראיה לדבר, שהרי עצי סוכה אסורים כל שבעה כפי הנדרש מן הפסוק 'חג הסוכות שבעת ימים לה' כשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה (גמרא דף ט ע"א), ועיין בתוספות (שם) הכותב שלא מועיל בעצים תנאי, ולא דמי לנוי סוכה שמועיל בהם תנאי של איני בודל מהם כל בין השמשות וכלשונם 'ולא דמי לעצים שהם עיקר המצווה ועל כורחך בודל מהם', ורבנו תם סובר שרק על העצים כשיעור סוכה היינו שניים כהלכתן ושלישית טפח חלה עליהם קדושה ע"ש, והיינו כנ"ל (ודין זה קאי על עצי הדפנות כמו על הסכך כשיטת התוספות ורמב"ם ודלא כרא"ש וכן פסק מרן בשו"ע ריש סימן תרל"ח ע"ש). וכן כל דיני מחיצות הנצרכים בסוכה, כמו שנים כהלכתן ושלישית טפח, וצורת הפתח, ופסי ביראות, ודופן עקומה כשהסכך רחוק מהדופן, וכן כל דין גוד אסיק וגוד אחית, כל הדינים הללו מלמדים שהדפנות אכן חלק ממצוות סוכה כמבואר, אף שאינם עיקר כמו הסכך ממש. וכפי שאנו רואים בהמשך הדברים, אף הרב בעל **'שדי חמד'** פשיטא ליה הכי וכפי שכתב בעצמו בדבריו המובאים לקמן.

תוכן דבריו של רבנו הם, שלא בכל מצווה חל מיד הכלל של 'מן המותר בפיד' שהינו מעלה מיוחדת בקיום המצווה, אלא רק במקום שנאמר דין במצווה שהיא צריכה לבוא מן 'בעלי חיים' שהם ברי אכילה. במקום כזה יש מעלה שתבוא המצווה 'מן המותר בפיד' דווקא, ולא ממין 'האסור' בפיד. ולא זו בלבד, מחדש מרן על יסוד דברי הראשונים ז"ל, אלא אפילו כשעשה המצווה **מדבר שאינו בר אכילה כלל**, כגון **ממיני מתכות**, גם כן הינו פסול למצווה שיש בה דין 'מן המותר בפיד', שהרי מתכות אינן בר אכילה כלל! וחסרה במצווה אפוא מעלת 'מן המותר בפיד'.

זוהי לדברי מרן, אף הסיבה לכך שבתפילין הדין '**ציפן זהב פסול**'. ולכאורה מה רע בכך אם אדם מצפה את התפילין בבתים של זהב, כדי לייפותם כדין 'הידור מצווה'?? רק הסיבה לכך מפני שבפסוק על מצוות תפילין כתוב לשון '**למען תהיה תורת ה' בפיד**' ודרשו על כך רז"ל '**מן המותר בפיד**'. וזהב הרי אינו מאכל 'מותר בפיד'! כן פרשו רש"י ור"ן (שם). ולכאורה מה עניין 'זהב' שלא להיות מהמותר בפיד, כלום אכילה שייכת בו??

אלא שהוא הדין והיא הנותנת, ודבריהם ז"ל 'קילורין לעיניים'. **כלשון רבנו דלקמן:**

"כי וודאי אין נופל לשון מעלה וחשיבות מצד שהוא מותר, אלא בדבר שנופל עליו לשון 'חסרון' ופחיתות מצד שהוא אסור, וזה שייך דווקא במידי דבר אכילה דשייך ביה לשון איסור והיתר. אבל במידי דלאו בר אכילה דלא שייך ביה לשון איסור והיתר, כיוון שאין נופל עליו לשון חסרון ופחיתות מצד איסור, אין נופל עליו גם כן לשון מעלה וחשיבות מצד היתר. וכיוון שהצריכה התורה שיהיה דבר שיש בו חשיבות ומעלה מצד שהוא 'מן המותר בפיד', שמעינן ממילא דצריך להיות ממידי דבר אכילה דשייך ביה לשון איסור והיתר, אבל זהב דלאו בר אכילה דלא שייך ביה חסרון 'מן האסור בפיד', לא מקרי נמי 'מן המותר בפיד'. (=עכ"ל רבנו שם)

רבנו אמנם מסייג את הדברים, שפסול זה של ציפן זהב שהוא משום 'מן המותר בפיד' אינו אלא אם **גוף הבתים** שהפרשיות מונחות בהם עשה אותם מזהב, בזה שייך לפסול משום 'מן המותר בפיד', אבל אם הבתים עשויים כהלכתם רק שעל הבתים ציפה בזהב, בזה לא שייך לפסול משום 'מן המותר בפיד' ופסול שלהם הינו מטעם אחר שכתב רש"י 'משום שאין הבית רואה את האוויר', שזהו הלכה למשה מסיני שצריך שיהיה כן בבתים של תפילין.

כותב לאור זאת רבנו:

מאחר שכן, לכאורה מה שייך בכלל לפסול **בדפנות של סוכה** משום אינו '**מן המותר בפיד**', כלום יש צורך בדפנות שהם ברי אכילה? הלא אדרבה, סתם דפנות עשויים הם **עץ ואבן**, וגם סכך שעושים הנו נעשה 'מפסולת גורן ויקב' דווקא שאינם בר אכילה כלל, אז מה שייך להצריך במצוות סוכה שיהיה 'מן המותר בפיד', מאחר שאין נדרש לכך בר אכילה? ממילא אין מתקיימת בו מעלת 'מן המותר בפיד', לפי שהוא בכלל אינו בסוג בר אכילה. רק במצוות כמו **תפילין וספרים ורצועות ושופר**, שהם באים ממין שהוא בר אכילה, כגון עור בהמה

^ט מגילה כג, ב; גיטין מה, ב.

טהורה שהבהמה בעצמה היא בר אכילה, וכן השופר מגיע מאיל שהוא בר אכילה, רק שם שייכת הדרישה שיבואו 'מן המותר בפוך' ואם לאו פסול, אבל לא במצוות סוכה כאמור.

ממילא לפי זה הולכת לה קושיית נודע ביהודה וראייתו מדפנות של סוכה, שכשרים לעשותה מפיל, לפי שדפנות סוכה בסתם הנם עץ ואבן בעלמא, ואלה אינם מיני אכילה, לכן בהכרח שבלתי נדרש בהם עניין 'מן המותר בפוך'. ומכאן שאין ראייה מזה לשאר מצוות מעבר לתפילין שהם ממין בר אכילה, שאין שייך שם הדין 'מן המותר בפוך' כנגד דברי בעל 'מגן אברהם' שכתב ששייך בהן דין זה.

[לאחר מכן כותב רבנו 'שוב ראיתי לגדול אחד מגדולי זמננו שחיטט בסברה זו ליישב שיטת המג"א מקושיית הנוב"י. אכן 'תמיהני על עוצם בקיאותו, שלא הביא סימוכין לזה מפירוש רש"י והר"ן [בטעם שתפילין שציפם זהב פסול] וכמו שביארנו' (=ע"כ). אותו גדול 'מגדולי זמננו' שרבנו אינו מזכירו בשמו [=כדרכו ברוב הפעמים כשמבקר את דברי גדולי דורו בספרו] הנו לא אחר מאשר הגאון מלובלין בספרו שו"ת 'תורת חסד' בחלק אורח חיים, סימן מ', דף קנ"ו ע"א. נצטט דבריו כלשונו:

"כיוון דעיקר דרשה ד'מן המותר בפוך' היינו רק ממין המותר בפוך וכמ"ש התוספות בשבת (=דף קח ע"א, הכותבים שעל עור נבלה וטרפה מותר לכתוב אף שטינו מותר בפוך, מכיוון שהוא בא 'ממין' הראוי לפוך, בניגוד לעור בהמה טמאה שכולה איסור), אם כן יש לומר דזה שייך בתפילין וספרים שנכתבים על גבי עור בהמה, וכן רצועות של תפילין שהם מעור, וכן בשופר שהוא מקרן בהמה. בזה צריך שיהיה העור או הקרן ממין בהמה שיש בהם היתר אכילה שיהיה ממין 'המותר בפוך'. מה שאין כן במצווה שאין צריך שום עור מבהמה כמו דפנות של סוכה שהם כשרים מעצים ומאבנים דלא מידי דבר אכילה נינהו כלל, בזה לא שייך הכלל שיהא ראוי לבוא לפיו, ולא קאי הדרשה דמן המותר בפוך רק במצווה הצריכה להיות ממין אוכל כמו עור בהמה וכו' ל. (=עכ"ל בעל 'תורת חסד').
וכל זה הוא ממש כדברי רבנו.

*

והנה דבר חידוש מצינו מפי השמועה בספר נדיר בשם 'ברכת משה' (מאת המחבר רבי משה קערנער מזלאטווי, דפוס ברלין תקצ"ג) שהוא כותב בספרו (עמ' 46) בזה הלשון:

"אכתוב דבר פלא אשר שמעתי מפה קדוש הגאון מהר"ש לנדא נרו יאיר, בקראו דברים אלה, ימים רבים הוקשה לו דבסימן תקפ"ו סוף סעיף א' כתב הרמ"א 'שופר מבהמה טמאה פסול' וכתב 'מגן אברהם' סק"ג הטעם, דאיתקש כל התורה כולה לתפילין כדאיתא בקידושין דף ל"ה [=לעניין פטור נשים ממצוות עשה שהזמן גרמא]. ואם כן אפוא,

' הכוונה לדברים שכתב המחבר בספרו לעיל, לחדש שלזמן ארוך חיישין 'שמא ימות' ולזמן קצר לא חיישין, ונפקא מינה לגבי ברכת שהחיינו שדן בה לעניין 'בין המצרים' כשנזדמן לפניו פרי חדש, שאם ימתין עד אחר בין המצרים שמא ימות ולא יהא סיפק בידו לברך שהחיינו, ועל זה הביא ראייה מדין בהמה הקשורה בין רגליה שהיא כשרה למצוות סוכה, ולא חיישין שמא ימות על זמן קצר של שבעת ימי החג, ודי בכך שיקשרה שלא תברח.

בשולי הדברים:

לגבי עיקר הסברו של רבנו, שבדבר שאין שייכת בה מעלת 'מותר בפיק' מצד שאינו בר אכילה כלל, אין שייך בו גם כן חיסרון שאינו 'מן המותר בפיק', כי מעלה זו שייכת רק במקום שנופל בו לשון איסור והיתר, אז ישנה מעלה בדבר המותר בפיק. אבל במה שלא שייך בו לשון איסור והיתר כמו עצים ואבנים, אין שייכת בו מעלת 'מן המותר בפיק' כמבואר לעיל.

ראינו להביא כאן הרחבה ואסמכתא לדברים הללו, מתוך ביאור עמוק על דרך החסידות שמביאו הגאון הקדוש רבנו צדוק הכהן מלובלין בספרו 'פרי צדיק', והם דברים ששמע מפ"ק רבו המובהק מאיזביצא, הלוא הוא זקנו של רבנו הגה"ק בעל "מי השלוח" זי"ע.

הדברים הללו מפורשים בספר 'פרי צדיק' בפרשת אמור [אות יא] וז"ל:

"על דרך ששמעתי מהמעשה שהיה אצל רבנו הקדוש הרבי מלובלין זצוק"ל, שנתנו לו לקידוש על פי טעות צלוחית מי דבש [מעד] וכשהסתכל בכוס אמר שהוא כשר, אבל אינו רואה בו הבהירות של כשר, ועל כן לא רצה לקדש עליו", ע"כ.

[=הסיפור מובא בנוסח דומה בספר 'רמתיים צופים' [דף ס"ה ע"ב] וזה לשונו:

"הרב הקדוש ר' שמחה בונם מפרשיסחה סיפר מהרבי מלובלין ז"ל, איך שפעם הביאו לפניו יין לקידוש, ודרכו בקודש היה לשום עינו על היין כשהוא בכלי (הבוטעלקי) בעודו סתום, והשגיח כמה פעמים ואמר "כשר" ועם כל זה הניחה ולא רצה לקדש עליו וקידש על יין אחר, ואמר שלא ראה עליו עניין יין".

ואחר הקידוש פתחו הכלי וטעמו אותו, וראו שהוא מי דבש לבן מארץ הגר (=שהוא כשר לקידוש בתור 'חמר מדינה' באותו הזמן, אבל אינו יין).

ומסיים בעל 'רמתיים צופים':

'ויען אשר בעצמי שמעתי ממנו דבר זה, חביב עלי מאוד, על כן רשמתי לי הדברים, כי גדולים מעשה צדיקים, ואפילו סיפור מעשיהם'. (=ע"כ בספר הנ"ל)

ובספר "פרי צדיק" שם, מביא לבאר העניין משמו של רבו הקדוש מאיזביצא זי"ע, ששמע ממנו סיפור הדברים בתוספת הסבר כדלקמן:

"ועל זה אמר רבנו הקדוש זצ"ל [מאיזביצא], כי בדבר שנמצא גם ההיפוך מהקדושה, באותו דבר יש בהירות הקדושה, ובדבר שאין בו ההיפוך, אין בו גם בהירות ההכשר. וכמו שאמרו (ידיים פרק ד' משנה ו') שהשיבו לצדוקי 'עצמות חמור טהורים, ועצמות יוחנן כהן גדול טמאים' ולפי חיבתן הוא טומאתן וכו' (ע"כ). [=ועיין בדברי 'אור החיים' הקדוש ריש פרשת חוקת לגבי טומאת מת בישראל ובעכו"ם, והבן].

כעין זה כתב רבנו צדוק הכהן בקונטרס 'דברי חלומות' שלו הנספח לספרו 'רסיסי לילה' (באות כג) וזה לשונו:

"ליל שבת חזון שנת 'ברוב ההודאות'. כי אחד קדוש היה אומר דלא שייך כלל 'הרגש חיות' אלא במקום שיש מציאות מיתה [=שמכלל לאו אתה שומע הן] [והוא על דרך שאמרו 'הרע מבחין את הטוב'] ...

'ועל דרך זה שמעתי, כי אין הרגשת אור קדושה מבהיק אלא במקום שיש מציאות ההיפך. ואמר" סיפור סמך לזה, מאחד קדוש מפורסם למשמש ברוח הקודש, שהיה אומר ברוח הקודש על יין שהראו לו זה כשר וזה אסור. ופעם אחת טעו והביאו בקבוק של מי דבש שסברו שהוא יין, והראו לו ואמר שאין רואה בו שום איסור, אבל גם אור הכשרות אין מבהיק בו כבכשרים.. ואחר כך נודע שהיה מי דבש, ואמר דמאחר שלא שייך בו כלל איסור, אין בו על ידי כשרותו אור מבהיק במה שהוא כשר, כמו שיש באותו שיש בו מציאות איסור, והוא אינו איסור רק כשר". (=עכ"ל רבנו 'הכהן' מלובלין)

מכל אלה יוצא אותו היסוד כפי שביארו מרן לעיל, שעל ידו גם תירץ להלכה עניין דין 'מן המותר בפיו' שאינו שייך אלא במידי דאכילה ששייך בו גם איסור, ושם יש מעלת להיתר כשהוא מותר. והדברים עולים בקנה אחד עם עומק העניין על פי דרך הפנימיות, והבן.

ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, וחלק מחוכמתו ליראיו.

אכתוב דבר פלא כאגב אשר שמעתי מפה קדוש הגאון מהר"ש לנדא
 נרו יאיר בקראו דברי אלה כאמור דק"ד, ימים רבים בוקשה
 לו דכסי' תקפ"ו סק"א כ' הרמ"א שופר מזהמה טמאה פסול וכ' מהג"א
 סק"ג הטעם דאיתקש כל סתורה לתפלין כדאי' בקדושין ל"ה. וא"כ איפא
 איך מותר לעשות מפיל דופן לסוכה, דהא דפנות ג"כ דאורייתא כדאי'
 בסוכה ו' ? ואני רבינו יחזקאל זצוק"ל בחלום דבר נז, בני ! אל
 תחמה יגל הספך דכל אלה עושין מבעלי חיים, ואותן בעלי חיים צריכין
 להיות מותר לפיך. משא"כ הדפנות, הנעשים גם מדומם וזומם, אין
 כופל בהם לומר מן המותר לפיך — ודפח"ח. שמעתי מפיו אור ליום כי
 ו"א חלול תקפ"כ והסי' סלח נא לעון העם הזה בגודל חסדך לפי'
 למחרתו, ספרתי דבריו לפני איזה מופלגי הורה כבאים לבקרני,
 בלילה, ראיתי לרכיני מהר"י בחלום וסגדתי אלה הדברים לו, ענני, כתוב
 לך את הדברים אשר שמעתי, ובבוקר השכם עשיתי כאשר נאני — עתה

צילום מספר 'ברכת משה' (ברלין תקצ"ג) ובו עדות 'מכלי ראשון' על גילוי דברי תורה בחלום

מפי הגאון מפראג בעל 'נודע ביהודה' לבנו הגאון רבי שמואל לנדא מפראג (=ראו בפנים)